

Minimální preventivní program

Střední odborné učiliště

Hluboš

Hluboš 178

262 22

školní rok 2023/2024

www.souhlubos.cz

Zpracoval: Mgr. Vítězslav Sklenář
Školní metodik prevence

Schválil: Mgr. Drahomír Krbec
Ředitel školy

**Mgr. Drahomír
Krbec**

Digitálně podepsal
Mgr. Drahomír Krbec
Datum: 2023.08.29
13:26:15 +02'00'

Obsah

Úvod

1. Charakteristika školy
2. Cílová skupina
3. Analýza současného stavu
4. Cíle minimálního preventivního programu
5. Dílčí cíle
6. Garant minimálního preventivního programu
7. Třídní učitel (ve vztahu k primární prevenci)
8. Spolupráce s rodiči
9. Vzdělávání pedagogických pracovníků
10. Aktivity pro žáky
11. Bezpečnost a ochrana zdraví žáků
12. Krizový plán – postup řešení situací
13. Postup školy (pedagoga) při podezření na užití omamné látky žákem.
14. Program proti šikanování
15. Krizový plán řešení šikany pro SOU
16. Odpovědnost rodičů a komunikace školy s rodiči
17. Šikana zaměřená na učitele
18. Strategie školní neúspěšnosti
19. Spolupráce s dalšími odborníky a organizacemi - oblast střední Čechy
20. Metodické, učební materiály a další pomůcky

Úvod

Školní vzdělávání se významnou měrou podílí na formování lidské osobnosti. Vzhledem ke svému vlivu je škola vhodným místem pro preventivní působení na žáky, kteří mohou být negativně ohrožováni mnoha sociálně patologickými jevy nebo rizikovým chováním.

Nařízení a pokyny, ze kterých vychází minimální preventivní program:

Metodický pokyn MŠMT k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a mládeže ve školách a školských zařízeních (č. j. 20 006/2007-51)

Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení (č. j. 24 246/2008-6)

Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance (č. j. 14 423/99-22)

Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví č. j.: 10194/2002-14

Vyhlášky MŠMT č. 72/2005 o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

1. Charakteristika školy

SOU Hluboš poskytuje vzdělání v oblasti nábytkářské a dřevařské výroby, strojírenství, opravárenství, kadeřnictví, kosmetických služeb a služeb ve tříletých učebních oborech zakončených závěrečnou zkouškou a získáním výučního listu, ve čtyřletých studijních oborech zakončeném maturitní zkouškou.

2. Cílová skupina

- žáci
- pedagogové
- rodiče

3. Analýza současného stavu

SOU cílevědomě buduje otevřené a klidné sociální klima a prostředí příznivé pro rozvíjení pozitivních vzájemných vztahů v žákovských kolektivech i mezi žáky a pedagogy. Prevence rizikového chování žáků je součástí komplexního výchovného působení celého pedagogického sboru. Jeho základem je klidné a věcné řešení drobných každodenních problémů, přiměřené a výchovně účinné reakce na běžná porušování školního řádu a strategie předcházení závažnějším rizikovým jevům, případně jejich neodkladné řešení i v součinnosti s externími spolupracovníky.

Vycházíme z potvrzeného předpokladu, že rizikové chování žáků má obvykle více příčin. Základním preventivním opatřením je tedy získání co nejvíce informací o našich žácích a navázání vztahu důvěry s jejich rodiči. Informace o žácích získáváme

průběžně, formou dotazníků pro ně i pro rodiče, případně osobním rozhovorem. Ve spolupráci s vyučujícími průběžně sledujeme výskyt rizikového chování a ve shodě s vedením školy tyto situace řešíme. Nejčastěji řešené problémy souvisejí s absencemi ve výuce a následným neprospíváním žáků, které v ojedinělých případech vede až k ukončení studia. Napjaté vztahy mezi žáky nebo situace směřující k sociálnímu vyloučení jednotlivců – řešíme individuálně, většinou ve spolupráci s pedagogicko psychologickou poradnou v Příbrami.

Občas se vyskytují případy požívání alkoholu a kouření, které řešíme ve shodě se školním řádem. S požíváním, distribucí drog a jiných omamných látek jsme se již setkali a vše řešili ve spolupráci s rodiči, kurátorem a Policií ČR.

Velkou pozornost věnujeme klimatu a vztahům v jednotlivých třídách. V loňském školním roce jsme se s případem šikany setkali. Dále se snažíme v žácích podporovat vzájemnou toleranci a vnímavost vůči ostatním.

Další dílčí úkoly, které byly v uplynulém období plněny:

- Poučení o základních zásadách bezpečného chování – projednávají třídní učitelé při zahájení školního roku - (**odkaz na článek 10 ŠŘ – poučení žáků**).
- Souhlas nezletilého žáka s orientačním testováním – podepisují zákonní zástupci žáků při zahájení školního roku (**odkaz na článek 10, odst. 4 ŠŘ**), materiál je uložen u spisů jednotlivých žáků, seznam žáků, kteří nemají souhlas s testováním je u metodika prevence.
- Doporučené postupy při výskytu patologických jevů ve škole.
- Kontaktní adresy.
- Časový harmonogram minimálního preventivního programu školy na školní rok.
- Přehled nejdůležitějších dokumentů.
- Sešit na zápisy rizikového chování – vede metodik prevence.

Metodikem prevence byl pro tento školní rok jmenován Mgr. Vítězslav Sklenář v OP Dobříš a SOU Hluboš Ing. Lenka Heřmanová – oba metodici jsou absolventy dvouletého specializačního studia. Cílem působení v oblasti prevence rizikových projevů chování jsou žáci školy, kteří jsou odpovědní za vlastní chování a způsob života v míře přiměřené svému věku. Úkolem SOU je působit na žáky tak, aby byli:

- schopni dělat samostatná (a pokud možno správná) rozhodnutí (**odkaz na článek 2, odst. 7 ŠŘ – práva žáků**).
- posílení vůči stresu, negativním zážitkům a vlivům (**odkaz na článek 2, odst. 6 ŠŘ – práva žáků**).
- vybaveni přiměřenými sociálně psychologickými dovednostmi
- schopné řešit, případně schopné nalézt pomoc při řešení problémů (**odkaz na článek 2, odst. 9 ŠŘ – práva žáků**).
- aktivně přijímali zdravý životní styl (**odkaz na článek 2, odst. 13 ŠŘ – práva žáků**).

Naše SOU se potýká především s těmito problémy:

- záškoláctví - (**odkaz na článek 1 ŠŘ – docházka žáka do střední školy**)
- užívání tabákových výrobků - (**odkaz na článek 3, odst. 1 ŠŘ – žákům není dovoleno**)
- užívání drog z konopí (ojediněle) - (**odkaz na článek 3, odst. 3 ŠŘ – žákům není dovoleno**)
- špatné a nezdravé stravovací návyky

Osvědčuje se:

- individuální pohovory s žáky
- dobrá práce třídního učitele (nejen v třídnických hodinách)
- příklady z běžného života

4. Cíle minimálního preventivního programu

Cíle pro žáky

Žáci ve věku 15–19 let by měli mít tyto znalosti, dovednosti a postoje:

- vědět, jak jednotlivé drogy působí na organismus,
- umět posoudit zdravotní důsledky užívání ilegálních i legálních drog,
- dokázat odmítnout návykovou látku nabízenou vrstevníky,
- znát význam vlastního vzdělávání,
- vědět o možnostech pomoci při osobních problémech, umět posoudit rizika, která užívání drog přináší, jejich vliv na zdraví, budoucí zaměstnání i úroveň vzdělání,
- dokázat odmítnout nabízenou drogu, mít zodpovědný přístup k životu, zdraví, vlastní morálce a osobním hodnotám,
- umět nalézt pomoc sobě i druhým,
- umět si vytvořit vlastní pozitivní obraz,
- znát právní důsledky šikany, zastrašování a užití násilí.

Cíle pro pedagogické pracovníky:

- být pozitivní v přístupu k žákům – smysluplné učení, přiměřenost vyučovat za aktivní účasti žáků,
- využívat internet k interaktivnímu vzdělávání, předávání informací mládeži,
- důsledně trvat na dodržování školního řádu (nestačí přečíst na začátku školního roku, je třeba, aby žáci pocítili, že dodržovat školní řád se vyplácí a naopak),
- pro společenské vědy – právní aspekty chování, práva dětí, komunikace, sociální kompetence a dovednosti, rodinná a občanská výchova,
- pro biologii – výchova ke zdravému životnímu stylu, význam pohybové aktivity, biologie člověka, zdravá výživa, infekční nemoci,
- pro chemii – návykové látky a jejich účinky na organismus,

Cíle pro třídní učitele:

- být sociálním manažerem třídy,
- mít pravidelný kontakt se třídou, žáky a rodiči,
- pomáhat řešit školní i osobní problémy žáků,

5. Dílčí cíle

- vést žáky ke správnému sebehodnocení, stanovení si reálných cílů v životě, poznání sebe sama, zvládnutí stresů, k dovednostem řešit své problémy bez pomoci návykových látek a tím tak zvýšit jejich sebevědomí (konzultační hodiny výchovné poradkyně a metodika prevence – vždy po dohodě)
- poskytovat žákům informace o sociálně negativních jevech (nástěnky, vyučovací proces)
- shromažďovat dostupné informace o institucích, organizacích a odbornících v regionu a využívat jejich znalosti a odbornosti
- zvyšovat odbornost školního metodika prevence, výchovného poradce i ostatních pedagogů v oblasti drogové prevence a sociálně negativních jevů.
- konzultovat s výchovnou poradkyní postupy při řešení problémů v rámci sociálně patologických jevů, informovat ředitele školy i ostatní kolegy (především třídní učitele) o postupech a výsledcích práce
- sledovat individuální potřeby žáků, včas odhalovat problémy a poskytovat rychlou a účinnou pomoc
- učit žáky ohleduplnosti, toleranci, přístupu k handicapovaným spolužákům
- být osobním příkladem pro žáky
- spolupracovat s rodiči (využit prezentaci školy na veřejnosti, předávat konkrétní kontakty v případě krizových situací, účast rodičů na akcích školy, třídní schůzky, dny otevřených dveří...)
- vytvářet příznivé pracovní klima a zdravý pracovní režim žáků a učitelů
- optimalizovat vztahy mezi žáky a učiteli, pracovat na důvěře mezi žáky a učiteli

6. Garant programu

Garantem programu je na SOU ředitel školy Mgr. Drahomír Krbec a školní metodici prevence Mgr. Vítězslav Sklenář a Ing. Lenka Heřmanová. Metodici úzce spolupracují s výchovnými poradci, ostatními pedagogy a s rodiči.

7. Třídní učitel (ve vztahu k primární prevenci):

- spolupracuje se školním metodikem prevence při zachycování varovných signálů
- motivuje k vytvoření vnitřních pravidel třídy, která jsou v souladu se školním řádem, a dbá na jejich důsledné dodržování (vytváření otevřené bezpečné atmosféry a pozitivního sociálního klimatu ve třídě),
- zprostředkovává komunikaci s ostatními členy pedagogického sboru a je garantem spolupráce školy se zákonnými zástupci nezletilých žáků třídy,
- získává a udržuje si přehled o osobnostních zvláštностech žáků třídy a o jejich rodinném zázemí.

8. Spolupráce s rodiči - (odkaz na článek 4, ŠŘ – práva a povinnosti zákonných zástupců žáků).

Rodiče mohou kontaktovat pedagogické pracovníky pomocí e-mailu, telefonu, přes aplikaci Teams a Bakaláři, nebo si mohou domluvit osobní schůzku. Jednou za pololetí jsou realizovány třídní schůzky. Známký ze všech předmětů a docházka žáků

jsou zveřejňovány na stránkách školy (program „Bakaláři“), průběžná aktualizace je samozřejmostí.

V případě problému (výchovního, studijního, zdravotního, sociálního atd.) se žákem jsou rodiče školou kontaktováni – informováni o problému. Společně – žák – rodiče – škola problém řeší. Rodiče mají MPP k dispozici na webových stránkách školy. Rodiče jsou hromadně informováni prostřednictvím internetových stránek školy nebo e-mailů o všech změnách ve školním rozvrhu, o školních akcích a dalších aktivitách.

9. Vzdělávání pedagogických pracovníků

Třídní učitel je koordinačním a integračním činitelem s řadou závažných výchovných úkolů ve vztahu k žákům své třídy, jejich rodičům, ostatním učitelům školy, jejímu vedení. Má stěžejní postavení ve vytváření a upevňování třídního kolektivu, které se děje především na třídnických hodinách, ale i při výuce a při dění ve škole obecně. Základem je jeho pozitivní vztah ke třídě, ochota spolupracovat se žáky, „prát“ se za ně. Třídní učitel by měl komunikovat se všemi vyučujícími, ve třídě monitorovat veškeré problémy, ověřovat jejich pravdivost z hlediska oboustranného náhledu na problém a sjednávat nápravu.

Pro efektivní fungování profesionálního týmu a preventivní působení na jednotlivce se snažíme posilovat spolupráci třídní učitel – vychovatel – učitel odborného výcviku.

10. Aktivity pro žáky:

- **Výuka** – preventivní působení na žáky probíhá i v rámci vyučovacích předmětů. Jedná se o působení v oblasti společenskovední, přírodovědné, sociálně-právní, dále v oblasti zdravého životního stylu a občanské výchovy.

- **Mimo vyučovací a volnočasové aktivity** – součástí školy je i Domov mládeže, který má vypracovanou vlastní preventivní strategii. Z dalších školních akcí můžeme jmenovat např. adaptační kurzy, seznamovací výměnné pobyty – projekt Erasmus, výlety a exkurze.

- Poradenská činnost

- Třídní učitel a ostatní učitelé
- Školní psycholog (PPP)
- Výchovný poradce
- Školní metodik prevence
- ŠPP

- Další aktivity pro žáky

- Odborné soutěže a akce školy
- Sportovní soutěže
- Nástěnky
- www stránky, aj.
- Zapojení do projektu „Nenech to být“
- Aplikace „Teams“

11. Bezpečnost a ochrana zdraví žáků - (odkaz na článek 10 ŠŘ).

Poučení na počátku školního roku provádí třídní učitel, který žáky seznámí zejména:

- a) se školním řádem
- b) se zásadami bezpečného chování ve třídě, na chodbách, schodištích, v šatnách, při odchodu ze školy a příchodu do školy a na veřejných komunikacích
- c) se zákazem přinášet do školy věci, které nesouvisejí s vyučováním
- d) s postupem při úrazech – kniha úrazů
- e) s nebezpečím vzniku požáru a s postupem v případě požáru

Vyučující seznámí žáky s pravidly bezpečného chování a upozorní je na možné ohrožení života, zdraví či majetku.

Poučení se provádí také před činnostmi, které se provádějí mimo školní budovy – jedná se o takové činnosti, jakými jsou vycházky, výlety, exkurze, adaptační a sportovní kurzy. Seznámení se všemi pravidly chování (včetně zákazů) a poučení o správném vybavení žáků provede třídní učitel nebo ten, kdo bude nad žáky vykonávat dohled.

Každý úraz, poranění či nehodu, k níž dojde během vzdělávání, jsou žáci povinni hlásit ihned svému třídnímu učiteli nebo někomu z vyučujících.

V knize úrazů se evidují všechny úrazy žáků, ke kterým došlo při činnostech ve škole nebo na akcích organizovaných školou, a to nejpozději do 24 hodin od okamžiku, kdy se škola o úrazu dozví.

Zápis do knihy úrazů provádí:

- a) vyučující příslušného předmětu (např. úraz při hodině TV)
- b) učitel konající dozor (např. o přestávkách)
- c) vedoucí kurzu (např. při úrazu na školním výletě, exkurzi nebo sportovní akci)
- d) třídní učitel (všechny ostatní případy)

V knize úrazů se uvede:

- a) pořadové číslo úrazu
  - b) jméno, popřípadě jména, příjmení a datum narození zraněného
  - c) popis úrazu
  - d) popis události, při které k úrazu došlo, včetně údaje o datu a místu události
  - e) zda a kým byl úraz ošetřen
  - f) podpis zaměstnance školy, který provedl zápis do knihy úrazů
  - g) další údaje, pokud jsou potřebné k sepsání záznamu o úrazu
- Osobní údaje, které jsou součástí knihy úrazů, mohou být zpracovávány pouze za účelem evidence úrazu, popřípadě jako podklad pro vyhotovení záznamu o úrazu.

Záznam o úrazu škola vyhotovuje pedagogický pracovník, který provádí zápis do knihy úrazů, ve spolupráci se zástupcem ředitele, jde-li o:

- a) úraz, jehož důsledkem byla nepřítomnost, žáka ve škole
- b) smrtelný úraz

Záznam o úrazu se vyhotoví na formuláři, který je k dispozici v na sekretariátu školy.

O každém úrazu je informován ředitel školy, v případě jeho nepřítomnosti zástupce ředitele školy.

O úrazu žáka podá pedagogický pracovník, který je určen pro vyplňování zápisu do knihy úrazů, bez zbytečného odkladu informaci zákonnému zástupci žáka.

Nasvědčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že v souvislosti s úrazem byl spáchán trestný čin nebo přestupek, nebo jedná-li se o smrtelný úraz, podá ředitel školy bez zbytečného odkladu hlášení místnímu příslušnému útvaru Policie České republiky. Zástupce ředitele bez zbytečného odkladu podá hlášení o úrazu také příslušnému inspektorátu bezpečnosti práce.

Záznam o úrazu zasílá hospodárka školy ve spolupráci se zástupcem ředitele školy za uplynulý kalendářní měsíc, nejpozději do pátého dne následujícího měsíce

- a) zřizovateli
- b) zdravotní pojišťovně žáka
- c) příslušnému inspektorátu České školní inspekce.

Záznam o smrtelném úrazu zasílá zástupce ředitele školy do 5 pracovních dnů po podání hlášení

- a) zřizovateli
- b) zdravotní pojišťovně žáka
- c) příslušnému inspektorátu České školní inspekce
- d) místnímu příslušnému útvaru Policie České republiky.

Postup, stane-li se školní úraz:

- a) zjistit poranění a jeho rozsah
- b) informovat ředitele školy nebo zástupce ředitele školy
- c) zavolat lékařskou službu nebo zajistit doprovod dospělou osobou k lékaři
- d) oznámit skutečnost zákonným zástupcům žáka, požádat je o převzetí žáka.
- e) provést zápis do knihy úrazů, popř. vyplnit záznam o úrazu
- f) informovat třídního učitele, není-li pedagogický pracovník sám třídním učitelem

12. Krizový plán – postup řešení situací

Žáci kouří (píjí alkohol) v prostorách SOU: (odkaz na čl. 3, odst. 1 a 3 ŠŘ – žákům není dovoleno)

- informovat zákonné zástupce
- výchovná opatření
- prodej, podání alkoholu – oznámení orgánům města nebo Policii ČR (158)
- opilého žáka posadit na chodbu (do jiné místnosti), zajistit dozor do příjezdu zákonného zástupce
- v případě obavy o život či poškození zdraví neprodleně volat záchrannou službu (155) a zákonné zástupce (případně policii ČR)

U žáka byly nalezeny legální návykové látky: (odkaz na čl. 3, odst. 3 ŠŘ – žákům není dovoleno)

- pohovor se žákem, zajistit intervenci (školní metodik prevence, výchovný poradce)
- písemný záznam (datum, čas, popis, komu patří, jak byly zachyceny a kým)
- informovat zákonné zástupce (odvoz domů) + odevzdání látky Policii ČR (158)
- zvážit, zda informovat ostatní členy sboru

- možnost testování (pokud je ve škole speciální místnost na odběr a uchování vzorků a pokud je přítomný proškolený pracovník – Policie ČR)

Ve škole objevíte uživatele návykových látek: (odkaz na čl. 3, odst. 3 ŠŘ – žákům není dovoleno)

- nevyhýbat se rozhovoru
- prodiskutovat situaci se žákem nebo zajistit intervenci
- neslibovat, že si to necháte pro sebe
- provést písemný záznam o situaci
- neprodleně informovat zákonné zástupce
- zvážit, zda informovat ostatní členy sboru

Zachytíte-li látku (vybavení), o které se domníváte, že je to návyková látka: (odkaz na čl. 3, odst. 3 ŠŘ – žákům není dovoleno)

- zajištění látky (neporušení, obálka, trezor)
- nemanipulovat s ní, neochutnávat
- písemný záznam (vzhled, kdo ji objevil, kde a za jakých okolností, u koho) – 3 podpisy
- nález předat Policii ČR (158)
- informovat zákonné zástupce
- zvážit, zda informovat ostatní členy sboru, popř. žáky

Distribuce návykových látek: (odkaz na čl. 3, odst. 3 ŠŘ – žákům není dovoleno)

- závažný trestný čin
- oznámení Policii ČR (158)
- oznámení rodičům (zákonnému zástupci)

U žáka bylo zjištěno nedovolené vlastnictví nelegální návykové látky: (odkaz na čl. 3, odst. 3 ŠŘ – žákům není dovoleno)

- odebrat látku (uložit na bezpečné místo, písemný záznam)
- informovat zákonné zástupce
- oznámení Policii ČR (158)

13. Postup školy (pedagoga) při podezření na užití omamné látky žákem.

V případě ohrožení zdraví žáka v důsledku podezření na požití omamné látky se postupuje následovně:

- 1) Žák jevící příznaky užití omamné látky je odveden ze třídy do místnosti, kde zůstane po dobu, než si pro něj přijdou rodiče nebo lékařská služba.
- 2) Pedagog zajistí nad žákem dohled dospělé osoby.
- 3) Škola bezodkladně informuje rodiče žáka nebo jeho zákonné zástupce o bližší nespecifikovaných zdravotních potížích žáka nebo pozitivním orientačním testu – rodiče jsou vyzváni k tomu, aby si žáka co nejdříve vyzvedli ze školy, neboť je nutné lékařské vyšetření, které zajišťuje rodič.
- 4) Rodič si přijde do školy pro žáka - je seznámen se zdravotními potížemi (např.: zúžené zornice, návaly horka, potíže s dýcháním, pozitivní test...)
- 5) Škola apeluje na rodiče, aby se žákem navštívil lékaře – pedagog odkáže rodiče na odborníky na specializovaných pracovištích (PPP, OSPOD apod.)

- 6) Rodič informuje školu o výsledcích lékařského vyšetření a to neprodleně.
- 7) Škola vyhotoví zápis o průběhu celého případu – zápisový sešit u ŠMK

V případě, že si rodič do školy pro žáka nepřijde:

- 1) Škola zajistí převoz k lékaři s doprovodem dospělé osoby. Rodič je o postupu školy předem informován.
- 2) Škola vyhotoví zápis o průběhu celého případu – zápisový sešit u ŠMK
- 3) Rodiče jsou seznámeni se všemi skutečnostmi případu, porušením řádu školy, návrhem výchovného opatření, který schválila a doporučila pedagogická rada.
- 4) Škola informuje sociální odbor v případě, že žák je prokazatelně ovlivněn drogou (i alkoholem) nebo je v akutním ohrožení zdraví po požití drogy, tj. při nebezpečí předávkování a trvalého zdravotního poškození.

Základní postup v řešení šikany

- Školní šikanování má svůj zákonitý vnitřní vývoj. První stadium se v podstatě odehrává v jakékoli skupině. Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy jde o odmítání, nekomunikaci, pomluvy, intriky vůči některému, zpravidla neoblíbenému a nejméně vlivnému členu skupiny. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje. V dalším stadiu dochází ke stupňování manipulací, objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese a ostrakizovaný žák slouží pro odreagování napětí skupiny. Třetí stadium je už klíčové, kdy se vydělí jádro útočníků a systematicky začne šikanovat nejvhodnější oběti. Následně ale dojde k bodu zlomu, kdy se šikanování stane nepsaným zákonem a celá skupina se stává krutou. V pátém stadiu se šikanování stane skupinovým programem.
- Pro volbu způsobu šetření a řešení šikany je zásadní vyhodnocení závažnosti situace. Škola musí nejprve posoudit a odhadnout závažnost šikany. Existuje zásadní rozdíl ve vyšetřování a řešení počátečních a pokročilých stadií šikany.
- Po vyhodnocení závažnosti situace a dále v průběhu celého šetření škola musí zvažovat, zda je sama kompetentní šikanu šetřit a řešit nebo zdali požádá o pomoc zvenčí (např. pedagogicko-psychologickou poradnu, středisko výchovné péče, neziskovou organizaci...).
- Pedagogové, především školou pověřený a vyškolený pedagog pro prevenci a řešení šikany (např. školní metodik prevence), by měli zvládnout počáteční šikanu, tj. první, druhé a někdy i třetí stadium, kdy ještě nalezneme vhodné svědky a žáky ochotné spolupracovat na změně, a kdy ještě ubližování slabším není řízeno jádrem agresorů. V případě potřeby se škola obrací na externí odborníky.
- Při vyšetřování a řešení pokročilé šikany se škola obrátí na externí odborníky na šikanu, kteří jsou vybaveni pro řešení třetího, ale i čtvrtého a pátého stadia.
- Jeden typ pokročilé šikany – výbuch skupinového násilí, tzv. školní lynč, je výjimkou. Zde nelze čekat na odborníka, oběti hrozí těžké poškození zdraví, kromě toho později to již nelze vyšetřit. Z tohoto hlediska musí mít každá škola krizový plán obsahující předem promyšlené kroky, role a úkoly členů týmu.
- Při řešení by měl být kladen akcent na to, že žák, který je obětí šikany, není jejím viníkem a neměl by tedy být důsledky řešení znevýhodněn. Je důležité se samotným žákem probrat, co škola může udělat pro to, aby se zase cítil bezpečně.
- Po celou dobu řešení škola zajišťuje ochranu informací a informátorů, jasně vyjadřuje negativní postoj k násilí a ukazuje, že je toto téma považováno za vážné.

- Součástí řešení pak musí být vždy nastavení ozdravných mechanismů pro všechny, kteří se šikany účastnili, a dále pro celou skupinu (třídu). Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina či menšina).
- Doporučuje se dále pracovat s agresorem (vedení k náhledu na vlastní chování, motivy apod.) i s obětí šikany. V případě potřeby doporučit zákonnému zástupci péči dítěte v pedagogicko-psychologické poradně, středisku výchovné péče nebo jiných odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.
- Škola eviduje projevy šikany a dále reviduje preventivní postupy, bezpečnostní a krizové plány a nastaví taková opatření, aby bránila návratu rizikového chování.
- Při řešení by se škola měla vyvarovat těchto nevhodných postupů:
  - přehlížení, bagatelizací agresivního nebo násilného chování
  - odkazování na to, aby si oběť svoji situaci řešila sama, „postavila se jí“
  - nucení žáků, aby veřejně řekli, co viděli nebo se veřejně ihned na místě omlouvali
  - vedení rozhovoru s žákem o situaci před ostatními žáky, vedení rozhovorů žáků zapojených do šikany společně
  - nedostatečného vyhodnocení závažnosti problému a z toho plynoucí volby neadekvátních postupů nebo nepřiměřeného trestu
  - emotivního řešení problému (k řešení problému je třeba přistupovat věcně)
  - agresivního řešení problému (např. násilím)
  - příliš autoritativního řešení (např. zastrašováním nebo vyhrožováním), což může vést spíše ke zhoršení situace, případně ke skrytějším formám šikany, nebo i k jinému rizikovému jednání
  - předjímání recidivy útočnicka
  - řešení i méně závažného rizikového chování v součinnosti s policií (zbytečná kriminalizace útočnicka)
  - automatického obviňování oběti (sekundární viktimizace)
  - vyhýbání se problematickým aktivitám jako zdrojům budoucí šikany

14. Program proti šikanování

Šikanování je nebezpečný sociální jev ve společnosti, jejímž důsledkem je poškozování zdraví jednotlivce nebo skupiny. Pro vztah, který označujeme za šikanování, je příznačná naprostá asymetrie sil, kdy mocnější zneužívá slabšího a pošlapává jeho práva.

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašit žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Šikanování je mimořádně nebezpečná forma násilí, která ohrožuje základní výchovné a vzdělávací cíle školy. Šikana je zvláště zákeřná, protože často zůstává dlouho skrytá. Ve škole, je potřeba věnovat tomuto jevu zvláštní pozornost.

Podoby šikany:

- **Přímá šikana** může mít podobu fyzickou (např. bití, plivání, tahání za vlasy), verbální (např. vulgární nadávky, zraňující komentáře k rase, národnosti, etnicitě, náboženství nebo sexualitě, výhrůžky, násilné a manipulativní příkazy); nebo neverbální (např. urážlivá gesta a zvuky, zírání, používání

zastašujících nebo výhružných výrazů ve tváři, nebo v řeči těla, ničení/schovávání/kradení věcí nebo učebních pomůcek).

- **Nepřímá šikana** má za cíl způsobit emocionální a psychologické utrpení a poškodit sociální status oběti. Tato šikana je vykonávána způsobem, kdy útočník působí bolest tak, aby to vypadalo, že žádný takový záměr ve skutečnosti nemá. Hlavní agresor k útoku často využívá prostředníka, neútočí přímo. Nepřímá šikana je většinou nefyzická, nicméně v některých případech může být také třetí strana manipulována do situace, kdy má zapříčinit fyzické ublížení. Nefyzické formy nepřímé šikany pak mohou zahrnovat záměrnou ignoraci nebo izolování žáka nebo učitele rozšiřování zákeřných pomluv a lží, neoprávněná nařčení ze sexuálního obtěžování nebo nespravedlivého hodnocení (u učitele), ničení pověsti a reputace, ponižování před ostatními žáky i pedagogy, nepřijemné sexuální provokace.
- **Jednou z nejčastějších forem šikany je také elektronická šikana, tzv. kyberšikana**, která může mít podobu např. zakládání falešných profilů na jméno žáka či učitele s dehonestujícím obsahem, prezentace ponižujících videí na portálech, jako je youtube.com, spoluzaci.cz nebo facebook.com apod., prezentace zraňujících komentářů na webu, rozesílání vulgárních nebo výhružných koláží s tváří žáka nebo učitele či příslušníků jeho rodiny, výhružné SMS nebo e-maily apod. Oproti šikaně tváří v tvář má kyberšikana ze své podstaty mnohem větší dosah, čímž ještě více zhoršuje prožívání oběti. Pokud je oběť šikanována ve třídě, svědky pomluv, nadávek, posmívání a ztrapňování je max. několik desítek lidí. V prostředí internetu může být svědkem (ale i útočníkem) stejného chování i několik desítek tisíc lidí. Kyberšikana bývá u dětí školního věku často doplňkem klasické přímé a nepřímé šikany. Je tedy důležité při řešení prověřit případné souvislosti s klasickou šikanou. Tedy pokud probíhá klasická šikana (např. nadávky, ponižování), je nutné zjistit situaci oběti v kyberprostoru (mobil, profil, chat apod.) a naopak. Škola by se kyberšikanou měla zabývat vždy, když se o ní dozví. Základním úkolem musí být zmapování konkrétního případu, které škole pomůže rozhodnout se pro správný postup řešení.

Bezpečné prostředí ve škole: jak předcházet šikaně - (odkaz na článek 10 ŠŘ)

(1) Škola respektuje identitu a individualitu každého svého člena, odmítá násilí a zneužití moci v jakékoli podobě a přiznává riziko výskytu šikany. Je důležité, aby škola tyto hodnoty jasně komunikovala směrem dovnitř školy i vně a zřetelně je hájila a prosazovala (např. tím, že objeví-li se šikana, přistupuje škola k řešení včasné a otevřeně).

(2) Je důležité, aby se na vytváření bezpečného prostředí a předcházení šikany podílela celá škola. Stěžejní roli a zodpovědnost za tuto oblast nese ředitel školy, jeho role a aktivní přístup k problematice předcházení a řešení šikany je nenahraditelná.

(3) Škola má nastavena konkrétní a srozumitelná pravidla v chování ve svém školním řádu, která jsou specificky vztahena také k projevům šikany (je jasné, jaké chování je považováno za dehonestující a ohrožující a jak je sankcionováno). Součástí školního řádu jsou pravidla pro používání informačních a komunikačních technologií, internetu a mobilních telefonů (během vyučování, o přestávkách, v prostoru školy).

(4) Ve třídě jsou nastavena třídní pravidla, která nenahrazují ani nezduvojují školní řád. Ideální je, pokud se na tvorbě třídních pravidel a na reflexi jejich dodržování podílejí spolu s pedagogem (nejlépe třídním učitelem) do značné míry samotní žáci.

(5) Škola usiluje o včasné odhalení šikany a za tímto účelem má nastavený funkční systém vzájemné komunikace mezi pedagogy o signálech, výskytu porušení pravidel, nebo jiných rizikových faktorech tak, aby byl pedagog vždy včas informován o tom, jaká atmosféra je v jeho třídě.

(6) Škola zajišťuje informovanost všech svých členů o tom, co je a co není šikanování, jak se zachovat ve chvíli, kdy je žák nebo pedagog ohrožován agresory, a kam se může obrátit o pomoc. Žáci, pedagogové i rodiče jsou srozumitelnou formou informováni o tom, na koho se mají obrátit a jak a komu je možné si stěžovat, pokud nejsou spokojeni s postupem pedagoga nebo školy.

(7) Škola kontinuálně realizuje specifickou primární prevenci rizikového chování (včetně šikany), kterou má popsáno v minimálním preventivním programu. Součástí tohoto programu školy je také školní program proti šikanování. Škola má popsány konkrétní preventivní mechanismy, které používá k tomu, aby šikanu minimalizovala a měla ji pod kontrolou. Účelem je riziku účinně a konkrétně předcházet. Současně má škola popsány postupy řešení krizových situací pro případ, že situace šikany nastala (krizový plán – bod 12).

(8) Škola zajišťuje pravidelnou realizaci třídnických hodin, které by měly žákům poskytnout bezpečný prostor k reflexi vlastní zkušenosti ve škole, kdy mohou mluvit o své spokojenosti ve škole, pocitu bezpečí, vztazích ve škole a ve třídě, učit se efektivně řešit konfliktní situace atd.

(9) Škola má zmapovanou síť pomoci pro žáky i pedagogy ve svém regionu a navazuje s ní spolupráci (např. pedagogicko-psychologická poradna, zdravotnická zařízení, Policie ČR případně další odborníci).

Nápravná opatření - (odkaz na čl. 4, příloha ŠŘ – pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků)

Škola má k dispozici pro zastavení násilí agresorů nápravná opatření, z nichž některá přicházejí při šikanování v úvahu:

- výchovná opatření (napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy; podmíněné vyloučení a vyloučení ze školy

- snížení známky z chování;

- převedení do jiné třídy či pracovní skupiny (je třeba individuálně posoudit efektivitu tohoto opatření, aby nedošlo k přesunutí šikany do nového prostředí

- vyloučení ze školy při mimořádně závažné šikaně a opakované šikaně po rozhodnutí výchovné komise. Při vyloučení žáka se musí postupovat v souladu se zákonem č. 561/2004 Sb., předškolním, základním, středním, vyšším odborním a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů a zákonem č.

500/2004 Sb., správní řád

- v extrémních případech si lze představit potřebu urychlit proces vyloučení žáka proto, aby se neopakovaly negativní projevy plynoucí z přítomnosti problematického žáka ve škole. Taková potřeba může vzniknout zejména v situaci, kdy selžou všechna ostatní opatření organizačního, výchovného či kázeňského charakteru. Pro urychlení procesu vyloučení žáka ze školy zejména v jasných případech, kdy není pochyb o tom, že jsou pro takový postup splněny podmínky, je možné uvažovat o vyloučení odkladného účinku rozhodnutí o vyloučení žáka ze školy podle § 85 správního řádu. Takto nabyde rozhodnutí o vyloučení žáka ze školy právní moci již doručení účastníkovi nebo účastníkům řízení a nemusí se čekat na uplynutí lhůt pro podání odvolání, případně na rozhodnutí o odvolání. Žák bude takto vyloučen ze školy již dnem doručení rozhodnutí žákovi (v případě, že je žák zletilý), nebo jeho zákonným zástupcům;

- doporučení rodičům, aby dobrovolně umístili žáka do pobytového oddělení střediska výchovné péče, případně doporučení realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v diagnostickém ústavu;
- podání návrhu orgánu sociálně-právní ochrany dětí k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.

13 hlavních součástí programu proti šikanování

1. zmapování situace – analýza a evaluace (před a po zavedení programu či opatření a také v jeho průběhu)
2. motivování pedagogů pro změnu
3. společné vzdělávání a supervize všech pedagogů
4. užší realizační tým (zástupce vedení – nejlépe ředitel, zástupci třídních učitelů, školní metodik prevence, výchovný poradce, školní psycholog atd.)
5. společný postup při řešení šikanování
6. primární prevence v třídních hodinách
7. primární prevence ve výuce
8. primární prevence ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování
9. ochranný režim (školní řád, dohledy učitelů)
10. spolupráce s rodiči (vhodný způsob seznámení s prevencí a řešením šikany ve škole,
například na webových stránkách, pomocí informativního dopisu a při třídních schůzkách)
11. školní poradenské služby – ŠPP
12. spolupráce se specializovanými zařízeními
13. vztahy se školami v okolí (domluva ředitelů na spolupráci při řešení šikany)

15. Krizový plán řešení šikany pro SOU:

1. Vyšetření počáteční šikany:

Je třeba zjistit:

- kdo je oběť?
- kdo je agresor?
- kdy a kde k šikaně dochází?
- o jakou formu šikany se jedná?
- délku a frekvenci šikany
- proč k šikaně docházelo?
- rozhovor s těmi, co na šikanu upozornili
- rozhovor s oběťmi
- rozhovor s iniciátory/agresory šikany, příp. konfrontace mezi nimi
- individuální, příp. konfrontační rozhovory se svědky (!!!nikoli však konfrontace obětí a agresorů!!!)
- nalezení vhodných svědků
- zajištění ochrany dotčených žáků

2. Informace učitelskému sboru:

- ředitel/zástupce svolá mimořádnou poradu, schůzi
- seznámení učitelů s případem
- návrh na výchovná opatření a na způsob práce s klimatem třídy
- hlasování o výchovném opatření
- vyhotovení zápisu s domluveným postupem

3. Individuální schůzky s rodiči aktérů případu (obětí, agresorů)

- jednání s rodiči obětí a agresorů odděleně
- přítomen je TU, ŠMP, VP – ředitel nebo zástupce, případně další osoby
- rodiče jsou seznámeni s případem a opatřeními, která škola přijme
- obě strany podepíší zápis z jednání
- domluva s rodiči o vzájemném informování (např. zprávy z vyšetření apod.)

4. Třídnická hodina pro žáky

- Žáci jsou informováni o rizicích agresivního chování a o výchovných opatřeních školy. TU ostatních tříd využijí diskuzi, informují o možnostech pomoci pro oběti a svědky šikany

5. Mimořádné třídní schůzky:

- rodiče jsou informováni o situaci, průběhu vyšetřování a opatřeních pro zamezení dalších potíží
- učitel má vždy na mysli ochranu oběti (nesděluje informace, které by ji mohly dále poškodit), přítomné seznámí s příznaky šikany a kontakty na odborné instituce
- schůzce může být přítomen odborník
- schůzky mohou proběhnout ve třídě, kde šikana vznikla, nebo také ve třídách, kde mohou nastat podobné potíže

6. Oznámení:

- ředitel/zástupce informuje vždy OSPOD a PPP Příbram, příp. Policii ČR

Metody vyšetřování šikanování:

A. pro vyšetřování počáteční šikany (se standardní formou):

1. rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi
2. nalezení vhodných prostředků
3. individuální, příp. konfrontační rozhovory se svědky (!!!nikoli však konfrontace obětí a agresorů!!!)
4. zajištění ochrany obětem
5. rozhovor s agresory, příp. konfrontace mezi nimi

B. pokročilá šikana s neobvyklou formou (výbuch skupinového násilí, tzv. třídní lynčování, ...)

1. překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti
2. domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování
3. zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi
4. pokračující pomoc a podpora oběti
5. nahlášení policii
6. vlastní vyšetřování

Výchovná opatření pro potrestání agresorů:

1. napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy, podmíněné vyloučení a vyloučení ze studia na střední škole
2. snížení známky chování
3. převedení do jiné školy

Opatření pro nápravu situace ve skupině:

- nutná spolupráce s celým třídním kolektivem
  - vypořádání se s traumaty těch, kteří přihlíželi, tzv. mlčící většina
1. ředitel školy doporučí rodičům realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místně příslušném diagnostickém ústavu
  2. ředitel školy podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, příp. k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu

Spolupráce se specializovanými institucemi:

Důležitá je spolupráce vedení školy nebo školského zařízení, školního metodika prevence, výchovného poradce nebo zástupce školy s dalšími institucemi a orgány.

1. v resortu školství – s pedagogicko-psychologickými poradnami, středisky výchovné

péče, speciálně pedagogickými centry

2. v resortu zdravotnictví – s pediatry a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie

3. v resortu sociální péče – s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence (možnost vstupovat do každého šetření, jednat s dalšími zainteresovanými stranami, s rodinou)

Dojde-li k závažnému případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění), ředitel školy nebo školského zařízení oznámí tuto skutečnost **Policii ČR**.

16. Odpovědnost rodičů a komunikace školy s rodiči - (odkaz na článek 4 ŠŘ)

- (1) Rodičovská odpovědnost zahrnuje povinnosti a práva rodičů, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj. Rodičovskou odpovědnost týkající se osoby dítěte vykonávají rodiče způsobem a v míře odpovídající stupni vývoje dítěte. Rodiče mají rozhodující úlohu ve výchově dítěte. Dokud se dítě nestane svéprávným, mají rodiče právo usměrňovat své dítě výchovnými opatřeními, jak to odpovídá
- (2) jeho rozvíjejícím se schopnostem, včetně omezení sledujících ochranu morálky, zdraví a práv dítěte, jakož i práv jiných osob a veřejného pořádku. Rodiče pak mají být všestranně příkladem svým dětem, zejména pokud se jedná o způsob života a chování v rodině.
- (3) Když rodiče přijdou žádat o pomoc ohledně šikany svého dítěte – nereaguje pedagog obranně a nedůvěřivě. Nevyjadřuje pochybnosti, nechápe prosbu rodičů jako stížnost. Nezlehčuje situaci tvrzením, že jejich dítě provokovalo, nebo že se jednalo jenom o škádlení atd. Je nutné rodiče v klidu vyslechnout, nechat vymluvit, nepoučovat, aktivně naslouchat. Je potřeba se umět doptat na důležité informace. Podezření nebo tvrzení rodičů, že je jejich dítě šikanováno, se nesmí nikdy podcenit a je potřeba účinně a bezpečně situaci prošetřit.
- (4) Škola nezve rodiče protagonistů šikany do školy, když ještě šikana není vyšetřena. V praxi se vyskytuje závažná chyba, kdy si ředitelé pozvou najednou rodiče údajných obětí a údajných agresorů, podezřelé žáky, některé pedagogy a vyšetřují situaci se všemi najednou, případně pořizují video nebo audio záznam.
- (5) Rozhovor s rodiči oběti probíhá individuálně. U počáteční šikany, která se dá vyšetřit během jednoho nebo dvou dnů, obvykle proběhne až po jejím vyšetření. Úkolem je rodiče informovat o zjištěních a závěrech školy a domluvit se na dalších opatřeních. Někdy je užitečné připravit rodiče oběti i na třídní schůzku, kde bude podána informace o řešení šikany.
- (6) Závažnou chybou je neinformování rodičů o řešení šikany. Chybou je taktéž nepřipravená třídní schůzka a opakované řešení šikany s rodiči, což vede k eskalaci destruktivních procesů a negativních emocí.
- (7) Ve všech případech je potřeba informovat rodiče, že ve třídě byla šikana a škola ji řešila. U počáteční šikany zpravidla stačí podat informaci na pravidelné schůzce, u pokročilé šikany je na místě svolat schůzku mimořádnou. Vždy je důležité, aby byl na schůzce přítomný školou pověřený a vyškolený pedagog pro prevenci a řešení šikany (případně i externí odborník).
- (8) Rozhovory s rodiči, rozhovory s protagonisty šikany (oběťmi, svědky, agresory) jsou náročné. Určený pedagog pro prevenci a řešení šikany musí absolvovat alespoň základní výcvikový kurz – první pomoc při šikanování.

17. Šikana zaměřená na učitele

jak ji předcházet a jak ji řešit

- (1) Šikana zaměřená na učitele ze strany žáků musí být chápána jako celostní problém, který se týká všech členů školy. Není pouze výsledkem osobnostních charakteristik učitele nebo jeho sociálních či pedagogických kompetencí, jak bývá někdy interpretována. Neměla by být, proto v žádném případě považována za individuální záležitost konkrétního pedagoga, kterou by si měl vyřešit sám. Odpovědnost za prevenci a řešení šikany nese vedení školy, potažmo také zřizovatel.
- (2) Šikana zaměřená na učitele je specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel × žák) se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší moc a autoritu učitele. Tato forma šikany je tedy charakteristická tím, že strana s nižším statusem a nižší mírou formálně přidělené moci ubližuje straně s vyšším statusem a formální autoritou.
- (3) Šikana zaměřená na učitele se nejčastěji odehrává ve škole – ve třídách a na chodbách, nicméně může se odehrávat také mimo školu ve veřejných prostorech, v místě bydliště pedagoga nebo v kyberprostoru.
- (4) Je zapotřebí mít na paměti, že šikanou může trpět i vysoce zkušený a kompetentní pedagog, který dobře zná svůj předmět, ovládá třídní management a má dobré pedagogické schopnosti. Ani takový pedagog nemusí disponovat kapacitou zamezit některým šikanujícím projevům vůči sobě. Pedagog může vnímat situaci, kdy je šikanován žáky, jako stigma a pocitu stud a selhání, což mu zároveň často brání vyhledat pomoc u kolegů, vedení školy nebo ve svém okolí. V řešení situace pak pedagoga také oslabuje obecně zažitý mylný názor, že kompetentní pedagogové problém s udržováním kontroly ve třídě nemají. Učitelé se tak mohou ocitnout v paradoxní situaci, ve které jsou činěni zodpovědnými za násilí, které je namířeno proti nim samotným. Je zapotřebí, aby škola vytvořila bezpečné prostředí a atmosféru důvěry, ve kterém bude tento druh rizika – šikana učitele – uznán a budou nastaveny mechanismy a postupy (krizový plán) k ochraně pedagogů a k účinné prevenci a řešení takového chování, se kterými budou všichni žáci, pedagogové a zákonní zástupci seznámeni.
- (5) Agresivní chování s cílem ublížit učiteli ze strany vedení (nejčastěji jako bossing), kolegů (nejčastěji jako mobbing), podřízených kolegů (nejčastěji jako staffing), nebo šikana ze strany zákonných zástupců nebude předmětem tohoto metodického pokynu, protože postrádá aspekt rizikového chování žáků. Tyto formy šikany patří do pracovně právní problematiky a postupy řešení vymezuje zákoník práce, případně trestní zákoník či občanský zákoník. Jejich výskyt však zvyšuje pravděpodobnost pro výskyt šikany mezi žáky a také šikany zaměřené na učitele a jejich prevence a včasné a vhodné řešení musí být akcentovanou součástí vytváření bezpečného prostředí každé školy.
- (6) Specifika pro prevenci šikany zaměřené na učitele Pro prevenci šikany zaměřené na učitele platí doporučení pro vytváření a udržování bezpečné školy. Pravděpodobnost výskytu šikany zaměřené na učitele dále snižuje:
  - Prevence stojí na celoškolském přístupu, který akcentuje dobré sociální klima, připouští riziko výskytu šikany učitele ve škole, otevřeně takové chování odmítá a realizuje

prevenci případně intervenci, pokud k výskytu dojde. Uvědomění si rizika a jeho deklarace může významně snížit rozvoj šikany.

- Vedení školy vyjadřuje pedagogům podporu, oceňuje jejich práci, vytváří atmosféru důvěry, podporuje spolupráci v pedagogickém sboru a zastává nekonfliktní způsob řešení problémů.
- Škola má jasně stanovený způsob, jakým mají pedagogové podezření na šikanu své osoby nebo kolegy, nebo oznámení o šikaně podat, komu a jak s tím bude nakládáno.
- Pedagog nastavuje a uplatňuje jasná pravidla ve třídě; na konflikt nebo nerespektování reaguje včas, pracuje s pravidly v chování a používá stanovené důsledky jejich nerespektování konzistentně; vyhýbá se řešení konfliktu a konfrontací ze strany žáka před celou třídou, usměřuje řešení na individuální konzultaci; vyhýbá se konfrontačnímu tónu.
- Pedagog posiluje zapojení žáků/studentů do výuky, dává jim na výběr, činí úkoly a výuku pro žáky/studenty zajímavými propojuje výuku s běžným životem a potřebami žáků; jeho výklad a očekávání jsou pro žáky srozumitelné, odpovídají obtížnosti, kterou mohou zvládnout apod.
- Očekává úspěch u všech žáků a podporuje je, dává žákům zpětnou vazbu k tomu, co udělali dobře, staví na silných stránkách žáků.
- Nezpůsobuje ponížení nebo zesměšnění žáka před třídou; při hodnocení žáka zachovává jeho důstojnost.
- Všímá si změn v náladě, emocích a v chování žáků a včas na ně reaguje.

18. Strategie školní neúspěšnosti žáků

Příčiny školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost je vážným problémem, jehož řešení si vyžaduje náročnou práci s žákem a často také s rodiči žáka. Bývá důsledkem individuálních rozdílů v osobnosti žáků, v jejich výkonnosti, motivaci i jejich rodinné výchově. Neúspěch je často způsoben souborem příčin, které je třeba dobře rozpoznat.

Při nástupu žáka do školy prostudují třídní učitelé pedagogickou dokumentaci žáků. Na jejím základě pak vytipují žáky, kteří by mohli být potenciálně neúspěšní při zvládnutí studia. Třídní učitel seznámí žáky s prací PPP a zeptá se, zda již někdo s žáků tuto poradnu navštěvuje. Od těchto žáků pak vybere doporučení PPP, s kterým bude škola dále pracovat.

Nejčastěji má na školní úspěšnost nebo neúspěšnost vliv:

- osobnost žáka** – snížená inteligence, nedostatečná paměť, emoční labilita, nízká odolnost vůči zátěži, poruchy učení, poruchy chování a jiné zdravotní komplikace žáka
- nepodnětné rodinné prostředí**, žáci ohrožení sociálně nežádoucími jevy, problémy ve vztazích v rodině nebo ve škole (mezi kamarády, ve třídě, vztah s učitelem)
- špatná docházka do vyučování** – neúčast žáků ve výuce, z toho plynoucí špatné porozumění probírané látce a následné nezvládnutí učiva.

Řešení školní neúspěšnosti

V první řadě je nutné podrobit žáka kvalitní pedagogické, speciálně-pedagogické a případně psychologické diagnostice, aby byly odhaleny konkrétní příčiny selhávání žáka ve škole. Diagnostika žákových možností, učebních stylů a vzdělávacích potřeb nám pak umožní nastavit vhodná opatření. Je potřeba reagovat včas tak, aby žák byl schopen zastavit svůj pokles výkonu a případně se vrátit mezi "školsky úspěšné žáky".

Možná opatření volíme individuálně na základě diagnostiky a zjištěných potřeb žáků:

1. **Poruchy učení a chování, jiná zdravotní omezení a znevýhodnění:** kompenzace nedostatků s pomocí speciálně pedagogických metod a postupů na základě doporučení z PPP nebo SPC, integrace žáka a vytvoření IVP.

2. **Odchylka v celkové úrovni inteligence:** žákovi bude stanoveno základní učivo, které po něm bude požadováno podle jeho možností a schopností, vhodné metody práce, motivace – zažití úspěchu, možnost opravit si známku, individuální konzultace ve vyučování i mimo něj, spolupráce s PPP – integrace na základě IVP a realizování dalších podpůrných opatření doporučených poradnou.

3. **Žáci sociálně znevýhodnění:** motivace žáka k učení, spolupráce s rodinou, vytvoření podmínek pro domácí přípravu i ve škole ve volných hodinách, přístup k internetu ve škole.

4. **Žáci s vysokou absencí** jsou velmi často ohroženi sklouznutím do školní neúspěšnosti: včas žákům nabídnout podporu při zvládnutí zameškané látky – plán dostudování učiva a termíny dozkoušení, konzultace s žákem a rodiči, kde se domluví zvýšený dohled nad žákem.

Postup při řešení školní neúspěšnosti – podpůrný program:

Hlavním opatřením je jednoznačně zvýšená spolupráce s rodiči...

1. Po **prvním čtvrtletí** třídní učitelé **písemně a prokazatelně** informují rodiče žáků, kteří za toto čtvrtletí neprospívají (jsou hodnoceni známkou nedostatečný nebo jsou neklasifikováni a vyučující vyhodnotí vývoj jako rizikový).

2. Podle zájmu je možné využít **individuální konzultaci žáka s výchovným poradcem** (případně rodičů, žáka a VP) - diagnostika školní neúspěšnosti a poradenství (např. nastavení podpory při učení, zjištění učebních stylů).

4. Pokud se situace nezlepšuje, bude nabídnut žákovi **podpůrný plán**.

5. Pokud žák zamešká **více než 30 % výuky**, vyvolává se jednání s rodiči preventivně. Přítomni TU, žák a rodič, výchovný poradce, ŠMP, případně učitel předmětu, kde se už objevily problémy. Domluví se podpora žákovi tak, aby byl

schopen kompenzovat svou absenci (plán práce, termíny zkoušení, obsah učiva, možnost individuální konzultace, doučování se spolužáky atd.).

6. Na závěr školního roku by měla být podpora vyhodnocena třídním učitelem.

Podpůrný plán

Podpůrný plán pro neprospívající žáky je souhrn opatření nabízených žákům a jejich rodičům, který se podpisem všech stran stává pro všechny závazným.

Realizace podpůrného plánu

Pokud selže individuální podpora žákovi a ten je v prvním pololetí hodnocen nedostatečnou nebo je hodnocen dostatečnou a jeho vyučující vyhodnotí další vývoj jeho výkonů jako rizikový, nabízí se žáku a jeho zákonným zástupcům podpůrný plán.

Po uzavření pololetního hodnocení výsledků vzdělávání navrhnou třídní učitelé ve spolupráci s vyučujícími jednotlivých předmětů vedení školy (výchovnímu poradci) žáky pro podpůrný plán. Třídní učitel zajišťuje seznání všech zainteresovaných ke společné úvodní schůzce, kde jsou rodiče a žáci s plánem seznámeni a dojde k jeho podpisu. Po uzavření klasifikace na závěr školního roku je vyhodnocena jeho efektivita.

Formy a metody práce:

Pro úspěšnost podpůrného programu jsou podstatné především formy a metody práce využívané učitelem, ke kterým patří zejména:

- **podpůrný studijní plán**, tj. stanovení přiměřeného obsahu učiva – učitel stanovuje obsah učiva určený k osvojení v rozsahu, který odpovídá žakovým vzdělávacím možnostem (intelektovým i sociálním);
- **zadávání pravidelných úkolů** vycházejících ze stanoveného obsahu učiva, tj. podpůrného plánu – zadání práce pro domácí přípravu – dílčí úkoly odpovídající žakovým vzdělávacím možnostem;
- **možnost plnit zadané úkoly v rámci volných hodin ve škole**, možnost doučování;
- **užívání podpůrných aktivit** – oznámení písemné práce, stanovení termínu zkoušení z konkrétního učiva, umožnění opakovaného opravného pokusu;
- **používání podpůrných pomůcek** při samostatné práci – přehledy, tabulky, kalkulačky, nákresy, aj. dle charakteru předmětu, které pomohou žákovi lépe se orientovat v učivu;

- **individuální práce se žákem** v rámci individuálních konzultací i v rámci vyučovací hodiny – pomoc žákovi odstranit výrazné mezery v učivu, podpora při výuce při výkladu nového učiva;

- **vedení písemných záznamů o průběhu podpůrného programu** – zadání úkolu, termín splnění, poskytování pravidelných informací o průběhu podpůrného programu rodičům a výchovnému poradci – informace o přístupu žáka k plnění povinností v časovém sledu;

- **domluva konzultační hodin**, kdy si učitel zve žáka na konkrétní termín v případě, že žák potřebuje opakovaně vysvětlit probírané učivo, učitel telefonicky zve rodiče současně se žákem, aby je informoval o pravidlech práce, aby se s rodiči dohodl, jak mohou své dítě podpořit;

- **doučování** ve spolupráci se staršími žáky;

Pokud se podaří podpořit žáky tak, aby nebyli školsky neúspěšní a nepropadali, zamezí se i předčasným odchodům žáků ze středního vzdělávání. Opakování ročníku je však nadále nutné při selhání všech výše zmíněných podpůrných opatření.

19. Spolupráce s dalšími odborníky a organizacemi - oblast střední Čechy

- podezření zjištění šikany

o.s. Prev-Centrum

Meziškolská 1120/2

160 00 Praha 6

tel. 233 355 459

242 498 334

242 498 335

poradna@prevcentrum.cz

www.prevcentrum.cz

Městské centrum sociálních služeb

a prevence TRIANGL

Středisko pro dítě a rodinu ohrožené

zdraví škodlivými návyky

Šromova 86

198 00 Praha 9

tel. 604 252 887

triangl@mcssp.cz

www.mcssp.cz

Středisko výchovné péče Klíčov

ambulantní oddělení TRIGON

Na Pláni 59

155 00 Praha 5

tel. 251 614 734 (35)

776 312 817

trigon@klicov.cz

www.klicov.cz

Občanské sdružení

ŽIVOT BEZ ZÁVISLOSTI

Lupáčova 14

130 00 Praha 3

tel. 222 716 740

602 255 508

h.vrbkova@seznam.cz

www.zivot-bez-zavislosti.cz

RŮŽOVÁ LINKA

Ruská 87

100 00 Praha 10

tel. 267 102 332

272 736 263 krizová linka pro děti

mail@ruzovalinka-praha.cz

www.ruzovalinka-praha.cz

**LINKA BEZPEČÍ DĚTÍ
A MLÁDEŽE**

Ústavní 91/95
181 21 Praha 8
tel. **800 155 555** – bezplatná nonstop
telefonická linka
800 111 113 – vzkaz domů
283 852 222 – rodičovská linka
266 727 979
info@linkabezpeci.cz
www.linkabezpeci.cz

- podezření, zjištění zneužívání návykových látek

Občanské sdružení SEMIRAMIS

K-centrum Nymburk
Velké Valy 995
288 02 Nymburk
tel. 322 514 424
k-centrum@os-semiramis.cz
www.os-semiramis.cz

K-centrum Mladá Boleslav

Ptácká 162
293 01 Mladá Boleslav
tel. 326 303 467
326 303 468 – poradenská linka
k-centrum-mb@os-semiramis.cz

Občanské sdružení SANANIM

Drogové informační centrum

Doláková 26
Praha
tel. 284 825 817
dic@sananim.cz
www.sananim.cz

**Drogová poradna občanské
sdružení SANANIM**

tel. 283 872 186
www.drogovaporadna.cz

Prev-Centrum

Meziškolská 1120/2
160 00 Praha 6
tel: 233 355 459
242 498 334
242 498 335
poradna@prevcentrum.cz
www.prevcentrum.cz

**Občanské sdružení
ŽIVOT BEZ ZÁVISLOSTI**

Lupáčova 14
130 00 Praha 3
tel: 222 716 740
602 255 508
h.vrbkova@seznam.cz
www.zivot-bez-zavislosti.cz

**ANIMA občanské sdružení pro péči
o rodiny závislých**

Apolinářská 4a
128 00 Praha 2
tel: 224 968 238
224 968 239
anima@anima-os.cz
www.anima-os.cz

**A.N.O. – Asociace NNO
zabývajících se prevencí a léčbou
drogových závislostí**

Právní poradna
Koněvova 95
130 00 Praha 3
tel. 222 582 932
736 760 701
ppana@asociace.org
www.asociace.org.cz

-podezření, zjištění závislosti na hracích automatech

Prev-Centrum

Meziškolská 1120/2
160 00 Praha 6
tel: 233 355 459
242 498 334
242 498 335
poradna@prevcentrum.cz
www.prevcentrum.cz

**Denní psychoterapeutické
sanatorium ONDŘEJOV**

ambulance i stacionární pobyt
odd. pro léčbu závislosti/gambling
Nad Ondřejovem 36
140 00 Praha 4
tel. 221 442 793

- podezření, zjištění kriminálního chování

Nízkoprahový klub pro děti a mládež VRTULE

Kobyliské nám. 1
182 00 Praha 8 – Kobylisy
tel. 777 268 629
papinka@sdb.cz
www.vrtule.sdb.cz

Proxima Sociale

Rakovského 3138
143 00 Praha 4 – Modřany
tel. 241 770 232
office@proximasociale.cz
www.proximasociale.cz

Komunitní centrum Jižní pól

Michnova 1622
149 00 Praha 4 – Háje
tel. 272 916 482
jiznipol@proximasociale.cz

Komunitní centru Krok

Rakovského 3138
143 00 Praha 4 – Modřany
krok@proximasociale.cz

Kmen – centrum komunitních aktivit

o.s.Prev-centrum
Meziškolská 1120/2
169 00 Praha 6
tel. 242 498 334
cka@kmen.info
www.kmen.info.cz

Bílý kruh bezpečí

Duškova 20
150 00 Praha 5
tel. 257 317 110
bkb@volny.cz

Hestia – národní dobrovolnické centrum – Program Pět P

Štefánikova 21
150 00 Praha 5
tel. 257 328 901
petp@hest.cz
www.hest.cz

Občanské sdružení LATA

místnost 523
Senovážné náměstí 24
110 00 Praha 1
tel. 234 621 361
lata@adam.cz
www.lata.cz

DOM – Dům na půli cesty DOM 2

Ječná 4
120 00 Praha 2
dom.2@tiscali.cz
www.dom-os.cz

DOM – Dům na půli cesty DOM 8

Braunerova 22
180 00 Praha 8 – Libeč
tel. 283 840 795
dom.8@tiscali.cz
www.dom-os.cz

DOM JOB KOŠÁRA

Novákových 20
180 00 Praha 8
tel. 266 311 334
domjob@tiscali.cz

20. Metodické, učební materiály a další pomůcky**Odborná literatura**

Bakalář, E.: Nové psychohry
Hermonchová, S.: Hry pro život
Hoppeovi, S. a H., Krabel, J. Sociálně psychologické hry
Kolář, M.: Bolest šikanování, Skrytý svět šikanování na školách
Krch, Fr.: D. Bulimie – Jak bojovat s přejídáním
Kroftová, A., Matoušek, O.: Mládež a delikvence
MŠMT: Evaluace a diagnostika preventivních programů
Nešpor, K.: Kouření, pití, drogy
Nešpor, K., Csémy, L., Pernicová, H.: Prevence problémů působených návykovými látkami na školách, Příručka pro pedagogy
Partridge, Ch. Encyklopedie nových náboženství
Shapiro, L. E.: Emoční inteligence dítěte a její rozvoj
Špaček, L.: Slon v porcelánu aneb Jak se neztratit v labyrintu etikety
Říčan, P.: Agresivita a šikana
Vojtíšek, Z.: Náboženské společnosti v ČR,
časopis Prevence propagační materiály např. SEMIRAMIS
videokazety a DVD k problematice sociálně nežádoucích jevů